

Notaris-mediator Palko Benedek

'Geld is een voertuig van emoties'

De grootste financiële problemen bij de echtscheiding van een ondernemer zijn vaak een rekening-courantverhouding met de onderneming en niet-afgestorte pensioenverplichtingen. Voor partners is het 't beste om het met elkaar eens te worden, want bij een rechter weet je nooit zeker hoe het uitpakt, zegt voorzitter Palko Benedek van de notariële specialisatievereniging mediators en scheidingsbemiddelaars.

Lex van Almelo

Mr. L. van Almelo is juridisch journalist en tekstschrijver bij www.lexpress.nl.

'Als je van je vrouw af wilt, moet je het nu doen, want jouw bedrijf en huis zijn nu weinig waard, zei een accountant tegen een ondernemer.'

En, zijn ze gescheiden?
'In dit geval niet.'

Hoe komen ondernemers bij u terecht?

'Ze zien de notaris-mediator als een volstrekt onpartijdige en onafhankelijke expert die weet waarover hij praat. Je kunt een mediation krijgen, een alimentatieberekening, een aandelenoverdracht... alleen aan de waardering van de aandelen waag ik me niet. Daarbij spelen zoveel verschillende factoren en dat is zo ingewikkeld – dat kan een notaris niet. Een register valuator wel, omdat die niet alleen naar de cijfers kijkt, maar ook naar het bedrijf. Ik zit wel eens bij de discussie over de waarde van het bedrijf. Ik ben dan altijd onder de indruk van de argumenten en vind dan vaak dat beide partijen gelijk hebben. Er zijn dubbele waarheden. Een objectieve waardering is dan wel nodig. Ik vraag de ondernemer meestal of hij alvast akkoord gaat met een eerste opzet van zijn accountant en laat de partijen daarna

bepalen wie het bedrijf waardeert. Maar de eerste vraag is of beide partners wel echt willen scheiden. Vaak zeggen ze dan: "Het boek is uit".'

Co-ouderschap

'Als de partners minderjarige kinderen hebben, ben je wettelijk verplicht een ouderschapsplan te maken. Daarin staan onder meer afspraken over een omgangsregeling. Het is politiek correct om co-ouderschap te willen. Maar heeft de ondernemer tijd om woensdagmiddag vrij te nemen om de kinderen te hebben? In een agrarisch bedrijf is dat vaak geen probleem, daar kunnen de kinderen zo meewerken. Maar in een worstfabriek lopen ze alleen maar in de weg. Het is soms wel spannend als de ondernemer het bedrijf later wil overdragen aan één van de kinderen.'

Aan co-ouderschap moet een ondernemer dus niet beginnen?
'De ondernemer besteedt de meeste tijd aan zijn zaak. Ik zeg wel eens: "U heeft toch vier kinderen?" De vrouw snapt dan meestal wat ik bedoel, maar de man ziet het zo niet.'

Gaan huwelijken daardoor vaker mis?
'Ik zou niet kunnen zeggen dat ondernemerschap het risico van echtscheiding vergroot.'

Wat doet u als het ouderschapsplan rond is?

'Dan bespreken we de zorgvragen over wonen, werken en geld. Als mediator vraag ik of ze willen opschrijven wat ze nodig hebben en wat ze uitgeven. De vrouw komt dan vaak hoger uit dan de man. Vervolgens kijk je naar wat mogelijk is. Als eenmaal vaststaat waar de één gaat wonen, zijn de kosten meestal wel duidelijk en kun je concreet uitwerken hoe die betaald worden. De partijen kunnen daarbij afspreken wat ze willen. Als de verhoudingen goed zijn, zijn mensen vaak bereid om een goede modus te vinden. Maar ik maak wel altijd een draagkrachtberekening.'

Voor mediation moeten de verhoudingen toch sowieso goed zijn?
'Ja, de rode draad is dat je een goede verstandhouding nodig hebt. De vrouw moet begrijpen dat de zaak van cruciaal

FOTOGRAFIE: SHUTTER PHOTOGRAPHY / JEFF HUIJBOOM, CH. BERTHUIS - HARTBOLOIS

belang is voor de man. Ik had laatst ook een vrouw die zei: "Omdat jij wilt scheiden, moet ik werken. Ik dacht het niet, hoor." Dat is een ouderwetse benadering. Uit onderzoek blijkt dat 70 tot 80% van de jongeren alimentatie onzinnig vindt. Ik ben benieuwd of de vrouw dat ook had gezegd als de mediator een vrouw was geweest. In beginsel moet een vrouw met verdien capaciteit ook werken voor zover zij niet de zorg voor de kinderen heeft.'

Schuld aan bv

'Heel vaak hebben ondernemers een rekening-courantverhouding met de bv. Zij horen aan het einde van het jaar van de accountant wat zij verdienen hebben, maar nemen in de loop van het jaar alvast salaris op uit de bv. Het gezin denkt: dat is inkomen. Maar in feite leent de ondernemer dit van de bv om de auto of het huis af te betalen of de kinderen te laten studeren. Bij een echtscheiding komt de rekening-courantverhouding boven tafel. Dat leidt niet zelden tot spanning. De vrouw zegt dan nogal eens: "Als ik dat geweten had, had ik dat geld niet uitgegeven." Want nu wordt het vermogen van de echtelieden geconfronteerd met een schuld, die lager geweest zou zijn als de ondernemer minder salaris had genomen. Dat geld moet terug naar de bv en de vraag is of de vrouw daaraan moet meebetalen.'

Moet de vrouw daaraan meebetalen?

'Als zij in gemeenschap van goederen zijn getrouwd, gaat het af van het bedrag dat de vrouw krijgt. Bij huwelijkse voorwaarden hangt het van de afspraken af. Het kan zijn dat de rekening-courant is opgebouwd door onttrekkingen

aan het bedrijf voor andere doeleinden dan de kosten van de huishouding. Bijvoorbeeld voor de racewagenghobby van de ondernemer of iets anders dat mede ten laste van de vrouw komt.

Soms zie je dat de ondernemer een heel laag inkomen heeft, terwijl er wel drie auto's voor de deur staan en hij dure vakanties houdt. Het gezin leeft dan van afschrijvingen. Het bedrijf heeft hoge investeringen in verhouding tot een heel laag rendement. Als je dan gaat verdelen dan gaat het mis, want wat is het bedrijf dan waard?'

Pensioen

Wat gebeurt er als er pensioen is opgebouwd in het bedrijf?

'In principe moet de ondernemer het bedrag waarop de vrouw aanspraak heeft afstorten bij een externe pensioenverzekeraar. Van de vrouw kun je namelijk niet verlangen dat zij steeds afhankelijk blijft van het beleid dat de man voert bij de bv en het risico loopt dat het pensioen dat in eigen beheer is opgebouwd te zijner tijd niet kan worden betaald. De vrouw zegt: "Jij hebt invloed, mijn pensioen hangt ervan af." Maar je moet hierbij wel kijken naar alle omstandigheden en rekening houden met de financiële positie van de bv, het belang van de aandeelhouders, de belangen van werknemers en de belangen van crediteuren. Je moet ook rekening houden met investeringen om de continuïteit van de onderneming te waarborgen.'

'Afstorting pensioen mag niet ten koste gaan van de continuïteit van de onderneming'

Dus?

'Een afstorting ten behoeve van de partner mag er niet toe leiden dat de bv de verplichtingen tegenover de dga niet meer kan nakomen en de ondernemer niets meer heeft. Als de ondernemer niet voldoende liquide middelen kan vrijmaken zonder de continuïteit van de bv in gevaar te brengen, kan de rechter een verzoek om het geld af te storten bij een externe pensioenverzekeraar niet toewijzen. De pensioenaanspraak van de vrouw blijft overigens staan.'

Heeft het nog fiscale consequenties als je niet aan die pensioenverplichtingen kan voldoen?

'De fiscus zegt dat je pas weer dividend mag uitkeren als het goed gaat met de bv. Dat betekent dat je eventuele schulden aan de bv niet kunt aflossen. Er zijn weinig mogelijkheden om hier onderuit te komen. Je kunt een regeling maken dat de vrouw meeprofiteert van de waarde van het bedrijf als het weer beter gaat. De vrouw kan eventueel een zekerheid verlangen in de vorm van een hypotheek op het bedrijfs-

pand. Die hypotheek komt dan ten laste van de bv en ten gunste van de pensioengerechtigde.'

Zijn er nog andere fiscale consequenties bij scheiding?

'Ja, maar er is geen fiscale trukendoos om die te voorkomen. Wel is het zo dat je het onroerend goed of eventuele aandelen binnen twee jaar na de scheiding moet hebben toegedeeld. Anders kun je de helft van de hypotheekrente niet meer aftrekken of moet je fiscaal afrekenen.'

Schijnhuwelijk

'Ik had een ondernemer/belegger die al 40 mille had uitgegeven aan procedures en toen bij mij kwam. Hij had ook het geld van de vrouw belegd en dat leidde tot wantrouwen en ruzie. Zij waren in gemeenschap van goederen getrouwd. Om financiële redenen konden hij en zijn vrouw niet uit elkaar. Het huis kon hij alleen verkopen met verlies en bij de verkoop van de zaak zou een negatief bedrijfsvermogen overblijven. Als hij de vrouw moest betalen, zou hij het kaartenhuis moeten omtrekken. Ik heb toen huwelijkse voorwaarden opgemaakt voor het geval het huwelijk zou worden ontbonden. De vrouw is dan aansprakelijk voor de schulden van de hypotheek en rekening-courant, maar is verder gevrijwaard van de andere schulden. Hij heeft de zaak en de schulden van het bedrijf.'

Zo is de armoe netjes verdeeld...

'Het was kiezen tussen niets krijgen of elkaar niet meer tot last zijn. Voor de buitenwacht en de kinderen zijn zij nog gewoon getrouwd. Nu kunnen zij gewoon hun financiële leven voortzetten, zolang de kinderen nog thuis wonen. De kinderen ervaren het als normaal. En als het huis weer evenveel waard is als de hypotheek, kan zij dat verkopen. De twee komen elk jaar bij mij om de financiën te evalueren.'

Kun je altijd overstappen van gemeenschap van goederen naar huwelijkse voorwaarden?

'Ik kan het huwelijksgoederenregime morgen aanpassen, buiten de rechter om. Het is verstandig dat de ondernemer zich eens verdiept in de huwelijkse voorwaarden. Zij zijn het slechtst gelezen product van de notaris. Door de ontwikkelingen in de rechtspraak pakken huwelijkse voorwaarden niet zelden anders uit dan de partijen destijds hebben bedoeld. Als beiden daarom vragen, geeft de notaris bij een echtscheiding een opinie over de voorwaarden.'

Valkuilen

Moeten de partijen weer bij u aankloppen als de financiële situatie verandert?

'Als de omstandigheden wijzigen, moet je de grootheid hebben om dat te bespreken. Het komt regelmatig voor dat mensen terugkomen om de omgangsregeling te wijzigen of de kinder- of partneralimentatie aan te passen. Met het oog op een echtscheiding zou een ondernemer elk jaar aan de

'Een man kiest vaak voor zijn vierde kind: de zaak'

accountant moeten vragen wat zijn bedrijf ongeveer waard is en hoe zijn vrouw erin zit. Het gaat niet om de precieze waarde, maar om een beeld van de waarde, om het besef.'

Hebben ondernemers te weinig aandacht voor de mogelijke gevolgen van een echtscheiding?

'Ja, de ondernemer is daar niet mee bezig. Hij denkt niet aan de pensioenbrieven voor hem en zijn vrouw. In Nederland kun je trouwen zonder te kijken naar de juridische verplichtingen. En als je geen minderjarige kinderen hebt, kun je – als de wet administratieve scheiding wordt aangenomen – het huwelijk ontbinden zonder de rechter. Maar de vraag is: hoe verdeel je dan? In gemeenschap van goederen is het eenvoudig: ieder krijgt de helft. Maar bij huwelijkse voorwaarden weet je alleen zeker dat je ruzie krijgt. In veel gevallen staat er een verrekeningsbeding in de huwelijkse voorwaarden. Daardoor kan de bv bijvoorbeeld van de ondernemer zijn, maar de waarde van de onderneming van alle twee.'

Wat zijn de grootste valkuilen voor de ondernemer?

'De balans slecht lezen en een rekening-courantverhouding met de bv opbouwen. In een grote onderneming denkt de ondernemer: "Daar heb ik mijn mensen voor." Maar een dga zou er zeker zelf naar moeten kijken, al was het maar om te voorkomen dat hij te veel salaris neemt.'

Emotie kost geld

Wat kost een echtscheidingsmediation?

'Het is net zo duur als de receptie van een huwelijk. En eventueel de trouwjurk erbij. De kosten variëren van 2500 tot 7000 euro en dan heb je ook alles geregeld. Als mensen meer ruzie maken, gaat de prijs omhoog.'

Is mediation geen geitenwollensokkengedoe?

'Het eerste gesprek kost niks, dus probeer het maar. Het gaat om begrip, om gehoord worden. Bij mediation zoek je naar de onderliggende problemen, anders blijft de boosheid bestaan en proberen de partijen elkaar te raken met geld. Geld is een voertuig van de emotie en bij elke echtscheiding speelt emotie de hoofdrol. Als je niet tot de kern van de problemen doordringt, blijf je strijden tegen onrust en onvrede. Man en vrouw kibbelen over de schuldvraag, daarbij is het antwoord zelden zwart-wit. De ondernemer is vaak heel verdrietig. Op een bepaald moment wil hij het probleem oplossen, maar de vrouw is dan nog niet zo ver. Die voelt zich vaak buitengesloten, niet gezien of niet gewaardeerd als echtgenote. Bij ondernemers zie je vaak dat een man kiest voor zijn vierde kind, de zaak.'